

У памяці – Афганістан: Горы. Спёка. Вайна / падрыхт. Л. Матэленак // Міёрскія навiны. – 2017. – 14 лют. – С. 5.

У ПАМЯЦІ – АФГАНІСТАН: ГОРЫ. СПЁКА. ВАЙНА

Работнікі цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы раёна напаўняюць канкрэтным зместам спісы былых удзельнікаў баявых дзеянняў у Афганістане: да анкетных дадзеных паступова дадаюць біяграфічныя звесткі, сканіруюць асабістыя і групавыя здымкі, змяшчаюць дакументы аб узнагародах, газетныя публікацыі і ўспаміны, іншыя звесткі і матэрыялы. Напярэдадні Дня памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў гэты пакуль яшчэ ствараемы камп'ютарны даведнік пагартаў карэспандэнт раённай газеты. Прапануем з яго вашай увазе толькі некалькі старонак, з якіх найбольш яркая адчуваецца подых падзей, якімі калісь жылі нашы юныя воіны-землякі.

Ігар Іванавіч БАЙКОЎ прызваны на ваенную службу ў красавіку 1985 года. Першапачатковую падрыхтоўку праходзіў ва ўзбекістанскім Тэрмезе. У Афганістане служыў радавым артылерыстам, наводчыкам гарматы са жніўня 1985-га да студзеня 1987-га ля мястэчка Асадабад паблізу Джалалабада.

Нагадвае:

– На службу прыбылі грамадзянскім самалётам да Кабула, затым ваенным – да Джалалабада, а далей – верталётам у Асадабад. Там знаходзіліся артылерыйскія, танкавыя і пяхотныя войскі. У нашым падраздзяленні было сем гармат і тры ўстаноўкі «Град». Нас практычна кожны дзень абстрэльвалі. Было складана. Вельмі вялікія фізічныя і эмацыянальныя нагрузкі. Пастаянна прымалі ўдзел у баявых аперацыях. Не абыходзілася без страт...

Уладзімір Іванавіч ВАЛЕЎКА нарадзіўся ў вёсцы Дзехцяры ў сям'і даяркі і столяра калгаса «Кастрычнік», якія мелі траіх дзяцей. Служыць трапіў у аўтабатарыён, які ў канцы 1980 года эшалонам накіравалі ў Тэрмез, у Афганістане гэтае падраздзяленне займалася забеспячэннем 40-й арміі.

3 успамінаў:

– Першае ўражанне, калі перасеклі граніцу: поўдзень, цёпла ў снежні. Батарыён размясцілі ля гор, нёпадалёку ад малага перавала. Здавалася, што трапілі ў рай цёпла і такія прыгожыя горы, якія ўздымаліся прама ў неба. За суткі акапаліся, паставілі палаткі.

На трэція суткі выйшлі ў першы рэйс. У Тэрмезе загрузіліся і рушылі на Кабул. Адолелі малы перавал, за паўдня дабраліся да Палехемрэя, дарога ішла скрозь цясніну. Начавалі на перавале Саланг. Рэйс працягваўся ледзь не двое сутак, перашкаджалі пробкі, завалы, якія даводзілася забіраць. Запомніўся вельмі доўгі тунэль праз горы, дыханне перахоплівала, цяжка дыхалася. У час руху калоны загінуў старшы лейтэнант з нашага батальёна.

Да рускіх салдат у Кабуле мясцовае насельніцтва адносілася па-рознаму: хто вітаў, хто кідаў каменне. Хаця з тутэйшымі не дазвалялася мець кантактаў, праз некаторы час у іх абменьвалі чэкі, што нам выдалі за рэйсы, на харчы і цыгарэты. Ежы не хапала. На суткі атрымлівалі банку кансерваў у таматным соусе, чатыры сухары, крыху цукру. Гэта на двух чалавек.

Быў рэйс у Кандагар. Везлі харчаванне і боепрыпасы. Пачаўся абстрэл. Падбітыя першая і апошняя машыны заблакіравалі рух. Залеглі, як нас вучылі: на супрацьлеглым баку ад агню, далей ад машын. Адстрэльваліся больш трох гадзін, потым прыйшло падмацаванне з паветра.

9 мая 1981 года аўтабатальён выведзены з Афганістана ў Горкаўскую вобласць.

Васіль Нікіфаравіч ДЗЯМЕНЦЬЕЎ нарадзіўся ў вёсцы Юнцы ў сям'і калгаснікаў з «Парыжскай камуны». Прызваны на службу восенню 1980-га. Першапачатковую падрыхтоўку прайшоў у туркменскім горадзе Чарджоў. Потым самалётам накіраваны ў Афганістан. Трапіў 10 снежня ў 8-ю роту, якая размяшчалася ў Баграме, і без малага два гады служыў радавым, начальнікам электрастанцыі. Потым вярнуўся на радзіму.

Сведчыў:

– У пачатку службы жылі ў машынах, у палатках, потым пабудавалі казармы. Клімат спякотны, змеі, скарпіёны. Хадзілі ў каравул, ахоўвалі тэхніку на аэрадроме. Былі абстрэлы, стралялі па палатках, раніцай даведваліся, што параніла суседа, праз медсанбат павезлі ў Ташкент. Загінулі камандзір узвода старшы лейтэнант Дзягелеў, намеснік камандзіра ўзвода Міхаіл Выстаўкін і восем радавых.

Алег Уладзіміравіч МАЛЫШАЎ прызваны з Міёр у лістападзе 1987-га. Пяць месяцаў знаходзіўся ў «вучэбцы» ў Туркменіі, а непасрэдна ў Афганістане ў Пулі-Хумры – з 16 мая 1988 да 11 лютага 1989-га. Радавы, старшы вадзіцель БТР–70. Пасля службы вярнуўся ў Чэрасы.

Засталося ў памяці:

– Спэка 40–50 градусаў. Служыў на кропках (апорных пунктах) – ахова, суправаджэнне калон на БТР. Вазіў афіцэраў дэмбеляў, тады на выпадак засады і абстрэлу прыкрывалі іншыя бронетранспарцёры. Але салдаты гінулі, запамнілася, што сярод іх быў юнак, якому заставалася службыць два месяцы. Тады да кропкі не даехалі, трэба было пераचाкаць ва ўкрыцці. З мёртвым усю ноч прасядзеў у БТР...

У наша размяшчэнне прыходзіў мясцовы афганец. Яму ніхто не перашкаджаў – мірны, але ўсе былі напаятаве, баяліся дыверсіі.

Міма кропкі праходзілі афганскія караваны з рознымі мірнымі грузамі. У перастэлку з імі не ўступалі, бо было вядома што возяць.

У 1987-м пачаўся вывад войск з Афганістана. Спачатку ехалі на тэхніцы, на якой служылі, да граніцы. Пераадолелі мост... Даслужваў у 30 кіламетрах ад граніцы.

Юрый Эдмундавіч МАРЦІНОЎСКІ родам са Станулева. Закончыў Міёрскую СШ № 1, працаваў слесарам у райсельгастэхніцы. Па прызыве трапіў у пагранічныя войскі, служыў на граніцы Арменіі з Турцыяй. Як вадзіцель колавага бронетранспарцёра з 15 кастрычніка 1985 года знаходзіўся ў Афганістане. На пэўны час пераведзены ў разведпадраздзяленне. Узнагароджаны медалём «За адвагу».

Такое не забыць:

– Адночы ехалі на заданне на аўтамашыне УАЗ услед за танкам. Вырасылі яго абагнаць, але не паспелі, на нашых вачах пад танкам выбухнула міна, пашкодзіла гусеніцу. А маглі на тую міну наскочыць мы...

Сяргей Аляксандравіч МАЦБЕЕЎ нарадзіўся ў вёсцы Чапукі-2, паспеў закончыць тэхнікум з дыпламам тэхніка-будаўніка. Прызваны вясной 1983-га і ў чэрвені амаль на два гады накіраваны

ў Афганістан. Сяржант, камандзір аддзялення спецыялістаў аўтаматызаваных сістэм кіравання вылічальнай і вымяральной тэхнікай. Узнагароджаны медалём «За баявыя заслугі».

Адзін з момантаў службы:

– Рухаліся на баявое заданне і трапілі ў засаду Пачалася перастрэлка. Неабходна было выявіць месца знаходжання варажай агнявой кропкі. Для выканання задання была сфарміравана група. Я ўвайшоў у групу прыкрыцця. Пастаўленую задачу выканалі. Пасля дакладнай наводкі артылерыйскім агнём знішчылі праціўніка.

Яраслаў Анатольевіч МАШАРА і паходзіць з вёскі Краснае Новапагосцкага сельсавета. Працаваў вадзіцелем у калгасе «Перамога». Восенню 1979 года трапіў службыць у артылерыю. Потым у маі стаў вадзіцелем аэрадромнай групы, якая размяшчалася ля горада Шанданд у Афганістане. Даслужыўся да сяржанта, камандзіра аддзялення. У родныя мясціны вярнуўся ў самым канцы 1981-га.

Нагадваў:

– На аўтамабілі ЗІЛ–131 вазіў у асноўным боепрыпасы, тракі для танкаў прадукты. Быў пастаянна пад прыцэлам ворага. Смерць шмат разоў хадзіла побач, але не закранула. У гарах ноччу было холадна, а днём – спякотна. У такой сітуацыі круціць баранку ў пастаянным напружанні складана.

Чарговае заданне – даставіць груз на апорны пункт. Еду і раптам аўтамабіль зарыўся носам у пясок, раздаўся выбух. У кабiне нас двое. Падумалі, што трапілі ў засаду. Але хутка зарыентаваліся: кола адарвана, значыць, спрацавала міна. Хутчэй за ўсё яна была пастаўлена ў разліку на пяхоту. Добра, што гэта адбылося непадалёку ад часці, выклікалі цягач.

На батарэі служылі 24 чалавекі. З іх толькі чатыры славяніны, астатнія ўзбекі, татары, таджыкі. Алеўсіх аб'яднала вайна, на ёй жыццё кожнага залежыць ад усіх астатніх.

Дапамагалі мірнаму насельніцтву...

Удадзімір Сяргеевіч ПАХІРКА міярчанін, вучыўся на повара, а давялося стаць сяржантам, намеснікам камандзіра стралковага ўзвода ў час аховы ваеннага аэрадрома ля Кандагара на працягу больш двух гадоў. Вайна патрабавапа іншых навыкаў:

– Месяц у Ташкенце, далей – Кабул. Чорныя горы, верталёты, усе з аўтаматамі. І мы, пацаны, у 18 задоў адразу на вайну страшна да жудасці. У нас была рота з 78 чалавек. Адразу выпрацавалася правіла: тое, што свішчыць, – міма, а што гудзіць – гэта тваё. Тады хавайся, інакш заб'е. У той вайне ястраціў аднакласніка і брата...

Аляксандр Антонавіч СІЎКО з вёскі Антонаўцы на Узмёншчыне накіраваўся вучыцца ў Наваполацкі нафтавы тэхнікум на будаўніка, потым вайсковы шлях паклікаў у Тэрмез, а баявы – у Кандагар. Там стаў камандзірам гарматы, сяржантам. Вось як гэта адбывалася:

– Летам 1983 года з аэрадрома Каршы мы паляцелі ў Рэспубліку Афганістан у горад Шынданд для выканання інтэрнацыянальнага абавязку. У студзені 1985-га, калі калона машын рухалася на чарговую аперацыю, бронетранспарцёр, у якім я ехаў падарваўся на міне. Трапіў у шпіталь. Потым перавялі ў Кандагар, дзе напаткаў загад аб звальненні. Але на радзіму змог вярнуцца толькі праз паўгода, калі прыслалі замену...

Эрык Едысеевіч СЦЯПАНАЎ толькі некалькі месяцаў у канцы 1988 – пачатку 1989 гадоў праслужыў у Афганістане. Быў радавым, вадзіцелем манеўранай групы «Кайсар» у правінцыі Фарыап. Але вярнуўся ў Забалацце з медалём «За адвагу».

Радкі з газетнай публікацыі пад загалоўкам «Забяспечылі баявы поспех»:

– Раптоўна пачаўся абстрэл. Асабовы склад падраздзялення баявога забеспячэння быў узняты па камандзе «Да бою!», хутка і без мітусні рушыў у раён складоў. Пры выкананні пастаўленай задачы па забеспячэнні баявых пазіцый і пажарнай бяспекі ўсе праявілі сапраўдную мужнасць, стойкасць і самаадданасць. Боепрыпасы на пазіцыі падносілі своєчасова.

Калі ў час мінамётнага і ракетнага абстрэлу на пазіцыю гранатамёта запатрабаваліся гранаты, першымі паімкнуліся выканаць баявую задачу малады камуніст радавы Р. Валнулін, камсамольцы радавыя В. Качан і Э. Сцяпанаў Рухаца давялося пад бесперапынным агнём праціўніка, неаднаразова тройка смельчакоў была вымушана залягаць у акопах. Але боепрыпасы своєчасова трапілі на пазіцыю бандыты атрымалі належны адпор.

...Калі пачалася «дуэль» мінамётных разлікаў узвод забеспячэння, усе без выключэння пад моцным агнём праціўніка насілі міны.

Высокую пільнасць праявіў радавы Э. І Сцяпанаў. Пасля выбуху снарада з запальваючай сумессю ён першы заўважыў пагрозу загарання складоў і падаў каманду «Пажар!» зноў у адоленні агню вызначыліся малады камуніст В. Валнулін, а таксама радавыя Э. Сцяпанаў і В. Качан...

Віктар Іосіфавіч ЯЗЁНАК пасля прызыву трапіў з Новага Пагоста ў кішлак Хараіт ля Кабула. Радавы, службы вадзіцелем, ездзіў на машынах ГАЗ–66, КаМАЗ, УАЗ, з'яўляўся механікам станцыі касмічнай сувязі. У наступным ён працаваў у аўтапарку № 15, на камбікормавым заводзе. Вось чым яму запомніўся Афганістан:

– Вельмі цяжка прывыкнуць да жыцця мясцовага насельніцтва. Іх жанчыны заўсёды ў чадры, бяспраўныя. Людзі бедныя, хаця ў магазінах багацце тавараў, якія яны купіць не маюць магчымасці. Дзеці часта прыбягалі жабраваць. Дамы з гліны, абнесены глінабітнымі агароджамі. Наўкола бруд, куры, козы.

Падрыхтаваў Леанід МАТЭЛЕНАК